

ספירת העומר

מאמר ראשון

כללות ענין הספירה

א.

השעבוד לקליפת מצרים, אך היציאה הזאת אינה נשלמת כי אם בחג השבועות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, וכמאה"כ בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, פי' דמתי תיגמר ותשלם הוציאך את העם ממצרים, כשתעבדון את האלקים על ההר הזה, כי יצי"מ וקבה"ת הם ענין אחד והמשך רצוף, וכל עוד שיהודי אינו עובר את תקופת הטהרה ומגיע לקבה"ת אין זו שלימות זמן חרותנו. ועפ"ז יבואר הדיוק שדייקו בספה"ק, מפני מה לא נזכרה בפסח מצות שמחה בפירוש, וילפינן אותה משאר הרגלים סוכות ושבועות שבהם כן נאמרה המצוה מפורש בתוה"ק. וי"ל הטעם בזה כי אמנם שלימות השמחה של זמן חרותנו אינה נשלמת עד קבה"ת כאמור.

ב.

ויש בתקופה זו ב' ענינים. השלמת יציאת מצרים כהמשך לפסח, על יסוד מד"א בספר דברי משה על מאה"כ ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים וגו' וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, וברש"י כתב דתיבת וחמשים היינו אחד מחמשה שרק חמישית מבני ישראל יצאו ממצרים. אמנם לפ"ז קשה מה זה קשור לראש הפסוק ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים וגו'. ומבאר על יסוד המובא בספה"ק שענין יצי"מ נזכר בתורה חמישים פעמים לפי שיש חמישים בחינות של יציאת מצרים, וגם לאחר שיוצא ממצרים בכחי" אחת עדיין יש עליו לצאת עוד הרבה עד חמישים פעמים, ובחמישים אלה נכללים כל המדות כללותיהן ופרטותיהן, שבכל חלק מהן שייך ענין יציאת מצרים. וזה פי' וחמשים עלו וגו' שביום הראשון של פסח יצאו רק חלק אחד מחמישים של היציאה ממצרים, ולא היו כי אם בכחי" א' מנ'

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום והקרבתם מנחה חדשה לה'. הנה המפרשים עמדו על סיום הפסוק והקרבתם מנחה חדשה לה', דהלא ענין שתי הלחם מפורש בפסוק שלאחריו ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתיים וגו', וכן למה נזכר ענין המנחה על ספירת העומר בפסוק אחד, דמשמע שזה חלק מספה"ע. עוד צריך ביאור מדוע לא מפורש בתורה באיזה יום בחודש חל חג השבועות, כמו שמפורש בשאר המועדים, וכתוב רק וכיום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועותיכם, דהיינו שנותן סימן שהיו"ט חל ביום הקרבת שתי הלחם. וגם במצות ספירת העומר עצמה יש להקשות כן, דלא נאמר בתורה להתחיל לספור בששה עשר לחודש הראשון אלא ממחרת השבת. עוד י"ל אומרו תספרו חמישים יום ולא מ"ט, הרי אין סופרים אלא מ"ט יום, וברש"י מבאר שזה מקרא מסורס, אכן יש לבאר למה כתבה כן התוה"ק שהרי בודאי יש לכל דבר כוונה מיוחדת.

ויתיישב בהקדם ביאור היעוד של התקופה הק' של ספירת העומר בכללה. דהנה בעניני הספירה יש כוונות עליונות ונפעלים בזה תיקונים עליונים, אכן ע"ד העבודה ענינה כמו שאומרים אחר ספירת העומר רבש"ע אתה צויתנו על ידי משה עבדך לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו וכו' ואטהר ואתקדש בקדושה של מעלה. יעוד התקופה הזאת הוא לצאת ולהיטהר מהטומאה ולהיכנס למקור הקדושה, וכל תקופה זו היא יחידה אחת מפסח עד חג השבועות, שבו נשלמת היציאה ממצרים, שהרי כל ענין חג הפסח הוא זמן חרותנו פי' לצאת לחרות מהשעבוד שהיינו משועבדים לפרעה במצרים, דהיינו

הרשימא ממנה לתת בו הכח שיוכל אח"כ במשך ימי הספירה להתחזק ולעלות ממדרגה למדרגה בכל יום יותר ויותר, עד בואו בחג השבועות הק' זמן מתן תורתנו לעצם ההארה הראשונה, עכ"ל.

ג.

ויש עוד ענין בספירה, שהיא הכנה לחג השבועות ולקבה"ת, וענינו כמ"ש הרח"ו זלה"ה שטהרת המדות היא בחי' כסא ומרכבה לקבלת התורה, כי כל עוד שיהודי אינו מטהר מדותיו אינו יכול לקבל התורה"ק, ואין התורה יכולה לשרות בקרבו. ע"כ כהכנה לקבה"ת נתן לנו השי"ת את ימי הספירה שהעבודה בהם היא בטהרת המדות כדי שיהיו ראויים לקבל את התורה"ק. ואיתא בספה"ק שמנין מ"ט ימי הספירה עולה בגימ' ל"ב טו"ב, אשר בזה נכללין כל עניני טהרת המדות שבין אדם לחברו, כדאיתא באבות (פ"ב) חמשה תלמידים היו לו לריב"ז אמר להם צאו וראו איזו היא דרך טובה שידבק בה האדם וכו', ר' אלעזר בן ערך אומר לב טוב, אמר להם רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם. כי הלב הוא שורש כל המדות. עוד איתא שמספר מ"ט בגימ' א"ל ח"י, וכדאיתא מהאריה"ק שזה השם הק' של מדת יסוד, שכאשר מטהר מדה זו הריהו מגיע להרגיש חיות באלקות. תפקידם של ימי הספירה הוא לטהר ולזכך כל המדות, הן אלו שבין אדם לחברו, להשיג בחי' לב טוב, והן אלו שבין אדם למקום הנכלל בא"ל ח"י, שזו ההכנה לקבה"ת בחג השבועות התלוי' כפי זינוך המדות בימי הספירה. ואם כתב המהר"ל שהשלימות באדם כוללת ג' ענינים, שלם עם כוראו עם חבריו ועם עצמו, הנה את השלימות הזאת צריך איש יהודי להשיג בתקופה זו כדי שיהי' ראוי להשראת התורה"ק אשר תשכון בקרבו. נמצא דימי הספירה הם תקופה של טהרת המדות כדי להגיע לקבה"ת.

ומרן אדמו"ר בב"א זי"ע אמר שבתקופת ספה"ע קוראים בתורה את הפרשיות הכוללות כל עניני נגעים ועניני טומאות ועריות, לפי שבתקופה זו צריך יהודי לטהר עצמו מכל עניני נגעים מכל עניני טומאות ומכל עניני עריות, כי הזמן הזה במיוחד מסוגל להיטהר מכל זה. וע"פ המבואר למעלה שספה"ע

מתכלית השלימות, והי' עליהם לעבור עוד ארבעים ותשעה ימים כדי לצאת כל חמישים בחי' יצי"מ. וזה שאמה"כ וחמישים וגו' כדי ליתן טעם לכך שלא נחם א' דרך ארץ פלשתים וגו' כי אמר א' פן ינחם העם בראותם מלחמה ושובו מצרימה, דלכאורה איך יתכן שישראל ישובו מצרימה, ע"כ אומר וחמישים עלו בני ישראל מארמ"צ, היינו שעדיין לא יצאו ממצרים בשלימות רק חלק אחד מחמישים, ועדיין משועבדים המה למצרים, ע"כ יש לחשוש פן ינחם העם בראותם מלחמה וישומו מצרימה. ומדבריו למדנו שזה ענין ימי ספה"ע, דהיינו שהם ההמשך לזמן חרותנו, שבכל יום יוצאים עוד חלק של יצי"מ עד שמגיעים לתכלית היציאה בקבה"ת. וזה ענין מ"ט ימי הספירה שתפקידם לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו פי' להמשיך לצאת ולהיחלץ מכל חמישים המדרגות של טומאת מצרים.

וע"פ הדברים הנ"ל יש לפרש אומרו תספור חמישים יום, שהמספר חמישים כולל גם את יו"ט הראשון של פסח, אשר בו יוצאים את החלק הראשון א' מנ' של היציאה, ואח"כ בשאר הימים יוצאים את שאר מ"ט החלקים. שכאמור זה ענין ימי הספירה, לצאת בכל יום מעוד בחינה של קליפותינו וטומאותינו ולהיכנס חלק נוסף בקדושה של מעלה. ועפ"ז יבואר ענין תמימות בספירה, שאם החסיר לספור יום אחד סופר מכאן ואילך בלא ברכה, כי כל יום מימי הספירה הוא בחי' אחת של יצי"מ, ואם חיסר אחד הרי זה חסרון בשלימות של יצי"מ. ועוד בזה שנכלל היום הראשון של פסח במנין ימי הספירה משום שכל הכח של ימי הספירה המה מהארת יו"ט ראשון של פסח. וכמובא מהרה"ק ר' משה אליקים בריעה זצ"ל מקדו'נין (בהגדת מטה משה, וכן איתא בעוד ספה"ק) דבליל א' דפסח הוא בחי' גדלות המוחין שעצם ההארה מהבורא ב"ה מתגלה אז פתאום שלא כסדר, ואח"כ מסתלקין המוחין ונופל האדם לקטנות, ומחויב האדם ללקט האורות הקדושה בהדרגה אחת לאחת בימי הספירה הק' לצאת מספירה לחברתה ולעלות בכל פעם יותר ויותר עד בוא יום חג השבועות הק' יום מתן תורתנו הק' לבוא אז לידי עצם ההארה הראשונה שמיום א' של פסח שהיא הנותנת כח באדם לשוב ולחזור לקדמותו. וכ"ז הוא מכח ההארה ראשונה המתגלה ביום א' ש"פ. והגם שאח"כ ההארה ראשונה מסתלקת מ"מ נשאר

מיו"ט הראשון של פסח, שבו מאיר הקב"ה הארה עליונה באתערותא דלעילא בכחי' דילוג, ואשר ממנו נשאר רשימא לימי הספירה, כדברי הרה"ק מקוונניץ הגו' שלולי הרשימא הזאת לא היו יכולים להיטהר בימי הספירה. אח"כ באים ימי הספירה, ובהם צריך איש יהודי לעמול ולהתייגע בטהרת המדות כדי שיהי' ראוי לקבל ההארות העליונות של חג השבועות וקבה"ת, ותכליתם היא בחג השבועות גופו וקבה"ת הנבנה משבועותיכם פי' מעבודת שבעה שבועות דספירה. ואז הוא הזמן של והקרכתם מנחה חדשה לה'.

ה.

ומרן אדמו"ר בכ"א זי"ע אמר עה"כ וספרתם לכם ממחרת השבת, וספרתם מלשון אבן ספיר, וספרתם לכם פי' האירו את עניני לכם דהיינו הענינים הגשמיים, והעיקר בזה הוא ממחרת השבת, כי השבת עצמה היא כמ"ש קודש היא לכם שבת המלכה, וכמו שפירשו רבוה"ק שבש"ק אפילו עניני לכם התענוגים הגשמיים הם ג"כ קודש, ע"כ בא כאן הצווי שתזכרו ותאירו את עניני לכם גם ממחרת השבת, וזאת ע"י ימי הספירה שהם בחי' ממוצע בין שבת לחול. והוא ע"ד מה שאמר עוד מרן זי"ע עה"פ שבע שבתות תמימות תהינה, שימי התשובה הם ז' מלבד ב' ימי ר"ה ויוהכ"פ, ושבע השבתות הם כנגד שבעת ימי התשובה. ויש לבאר עוד בזה, שתפקיד ימי התשובה הוא לשוב על החטאים, ואילו בשבע שבתות דספה"ע התפקיד העיקרי הוא וספרתם לכם, דהיינו שהם ימי התשובה לתקן עניני לכם, אלה התענוגים הגשמיים של היתר, ולקדש עצמכם במותר. וכמ"ש וספרתם לכם להאיר ולזכך עניני לכם. והוא ע"ד שבארנו במק"א ליישב הסתירה, שאחז"ל על דור יוצאי מצרים שלא הי' אחד מהם פרוץ בעריות (ויק"ר לב, ה), ויחד עם זאת הרי היו משוקעים במ"ט שערי טומאה, אלא הכוונה שהיו משוקעים במ"ט ש"ט מעניני היתר, וימי הספירה מיועדים לתקן ההיתר, כי ימי הספירה הם ההכנה לקבלת התורה, וא"א להגיע לקבה"ת כל זמן שאינו בכחי' קודש היא לכם שאפילו עניני לכם הם ג"כ בקדושה. וזה פי' פסקה זוהמתם.

כולת ב' הענינים הן לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו והן אטהר ואתקדש בקדושה של מעלה, מצינו בפרשיות הללו גם את כל עניני קדושה, כמו פרשת קדושת האכילה בפר' שמיני המסתיימת בוהתקדשתם והייתם קדושים, ופרשת קדושים תהיו הכוללת קדושה ופרישות מעריות, וקדושת הכהנים וכה"ג בפר' אמור, וכן קדושת המועדות, ואח"כ קדושת הארץ. כל הפרשיות האלו המקיפות כל עניני קדושה באות ללמד שזה העיקר של איש יהודי, כמאה"כ ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ואין הקדושה בכחי' הידור בעלמא ותוספת מעלה, אלא זה עצם היהדות והעצם של היהודי להיות גוי קדוש, ולפי שימי הספירה מיועדים להיטהר ולהתקדש בקדושה של מעלה ע"כ קורין בהם כל עניני קדושה המקיפים את כל מהות האדם מישראל.

ד.

ולפ"ז מבואר מה דהקשינו למה והקרכתם וגו' נאמר בהמשך לפסוק של וספרתם לכם וגו'. כי אמנם זה הוא היעוד של ימי הספירה, שאחרי שיהודי מטהר את עצמו ומתקן מדותיו בשבע שבתות תמימות, בכחי' ז' נקיים קודם קבה"ת, יזכה בחג השבועות לוהקרכתם מנחה חדשה לה' לקבל את התורה, כדאיתא בכלי יקר דקאי על התורה שהיא מנחה חדשה כמאחז"ל בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, וכן יש בכל שנה ושנה קבה"ת מחודשת. וזה הטעם שלא נזכר בתורה במפורש באיזה יום בחודש חל חג השבועות, או אימתי מתחילין ספירת העומר, לפי שכל התקופה הזאת היא המשך ליו"ט הראשון של פסח שזמנו מפורש בתורה, וכל ימי הספירה אחריו עד לחג השבועות הם תקופה אחת והמשך אחד שמטרתה הסופית להגיע לשלימות קבה"ת. וזה פירוש הכ' וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועותיכם, כי ע"כ נקרא החג הק' של קבלת התורה חג השבועות, לפי שהוא נבנה מהשבעה שבועות של ימי הספירה. וכל כמה שיהודי משקיע ומתייגע יותר בימי הספירה לטהר ולזכך את מדותיו שבין אדם לחברו ושבין אדם למקום, כך זוכה הוא למדרגה הראוי' של חג השבועות וקבלת התורה. וג' הזמנים הק' האלו הם המשך אחד שמתחיל

לחם, שאמנם לפני שמטהר ומזכך ב' ענינים הללו נאמר בו איסור חמץ, שאז צריך להיות אצלו כדבר שאין בו צורך כלל, כי כל עוד שיהודי משוקע במ"ט שערי טומאה אינו יכול להעלות קרבן לה' את הענינים שיש להם שייכות לתאוות, אבל אחרי טהרת המדות של ימי הספירה כשכבר טיהר את עצמו מתאוות אלו בבחי' וספרתם לכם אפילו עניני לכם, אז הצווי להקריב בחג השבועות את שתי הלחם מחמץ, שכאשר יהודי מגיע לשבועות ומדותיו טהורות כראוי יכול הוא להקריבם קרבן לה'. וזה אומרו וספרתם לכם וגו' שאז תוכלו לקיים והקרבתם מנחה חדשה לה' נוטריקון לח"ם.

וי"ל בזה עוד ע"פ מאחז"ל (קדושין ל:): בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין. ולכן לפני קבה"ת שעדיין אין את התבלין ליצה"ר אסור להקריב קרבן מחמץ, כי עדיין א"א לטהר ענינים אלו בתכלית עד כדי להקריבם קרבן לה'. ורק אחרי שמקבלים התורה או והקרבתם מנחה חדשה לה', קרבן מחודש, שאפילו שאור ודבש יכולים כבר להקטיר אשה לה'.

ועפ"ז יבואר עוד אומרו והקרבתם מנחה חדשה לה'. מנחה חדשה לה' ר"ת לח"ם. מרומז לב' הענינים הנקראין לחם, לחם כפשוטו, ולחם כדרשת חז"ל עה"פ כי אם הלחם אשר הוא אוכל. וזה ענין שתי הלחם בחג קבה"ת להקריב ב' ענינים אלו קרבן להשי"ת. ועפ"ז תתישב הסתירה שמצינו לכאורה בענין חמץ, שבחג הפסח אסרה תורה כ"כ כל עניני חמץ, וכמש"כ הרמב"ם במצות השבתת חמץ (פ"ב מהל' חו"מ ה"ב) שיבטל החמץ בלבו ויחשוב אותו כעפר ושכל חמץ שברשותו הרי הוא כדבר שאין בו צורך כלל, ע"כ, משמע שהחמץ ראוי לרחקו בתכלית, ואחר כל זה בחג השבועות אמרה תורה להביא את קרבן שתי הלחם אשר דוקא חמץ תאפינה בכורים לה'. כמ"כ יש להבין בכתוב (ויקרא ב) כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' קרבן ראשית תקריבו אותם לה' וגו', דאם אין להקריב חמץ למזבח, מדוע בקרבן הראשית שהוא שתי הלחם בחג השבועות הצווי דוקא להקריבם מחמץ. אכן מרומז בזה ע"פ האמור דקאי על ב' הענינים הנ"ל הנקראין

מאמר שני

עומר התנופה

אזהרה מיוחדת שיהי' לרצון. כן צריך ביאור בעצם ספירת העומר מדוע קשור ענין הספירה במצות העומר, כמ"ש וספרתם וגו' מיום הביאכם את עומר התנופה, דלכאורה הספירה היא מצוה בפני עצמה לספור שבע שבתות מפסח עד חג השבועות, ומה הקשר ביניהם, ועד דלרוב הפוסקים בזמן הזה שאין ביהמ"ק קיים ואין מקריבים עומר אין גם מצות ספירה מדאורייתא. עוד צריך ביאור שהתורה"ק נותנת שני סימנים מאימתי יספרו א' ממחרת השבת, ב' מיום הביאכם את עומר התנופה, ולמה לא נכתב להדיא זמנו בט"ז לחודש ניסן כמו בכל המועדים. גם חג השבועות לא נתפרש יומו, אלא שהוא ביום החמישים לספירת העומר, ונמצא שחג השבועות תלוי בספירה והספירה תלוי' בעומר, וכל זה צריך ביאור מה ענינו. כמ"כ לשם מה נאמרו ב' סימנים

א.

כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן והניף את העומר לפני ה' לרצונכם וגו'. ולהלן כתיב וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה. וכבר עמדו במפרשים על כמה תמיהות בקראי אלו, אומרו והניף את העומר לפני ה' לרצונכם, למה נאמר פה במיוחד לרצונכם, ולא מצינו כן באף קרבן ציבור, דרק בקרבן יחיד כתיב לרצונו וכמו שאחז"ל (קדושין ג.) כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, וזה לא שייך בקרבן ציבור. עוד יש לדקדק שאינו אומר לרצונכם גבי הבאת העומר כי אם בוהניף את העומר, ותמוה ביותר, שהרי התנופה נעשית ע"י הכהן ולמה צריך